

УПРХВ № 297/26.02.2018г.

РЕЦЕНЗИЯ

на дисертационен труд
на тема: *“Изследване на ефекта от въздействието на АФА по плуване
при хора с ампутации”*

за присъждане на образователната и научна степен *“Доктор”*
в област на висшето образование *7. Здравеопазване и спорт,*
професионално направление *7.6. Спорт*
докторска програма *„Теория и методология на спортната наука”*
на докторанта на редовна форма на обучение
към катедра *“Водни спортове”*
на *НСА “Васил Левски”*
Дуран Арслан

Научен ръководител: *Проф. Майя Николова, доктор*

Въпросите, свързани с използването на комплексното въздействие на плуването, съчетано с терапевтичния ефект на адаптираните акваактивности, и общото им положително влияние върху физическото развитие, функционалното състояние, психомоторните възможности и социалните умения на деца с увреждания, са особено актуални днес, когато адаптираната физическа активност и спорт намират все по-широк прием в рамките на обединена Европа.

Изборът на проблема на научното търсене не е случаен – докторантът Дуран Арслан е дългогодишен треньор по плуване на хора със специални потребности, инструктор по аквапрактики и хидротерапия. Бил е председател на борда на турската федерация по плуване за хора с физически увреждания и член на борда на турската федерация по плуване

за хора със зрителни проблеми. Като треньор на националния отбор за хора с увреждания е носител на златен медал от националния шампионат на Турция, сребърен медал от Европейско първенство и бронзов медал от Световно първенство.

Завършил е бакалавърска степен в Университета по физическо възпитание и спорт в Мармара и магистърска степен – във Фатих университет в Турция. През 2013 г. е зачислен за докторант в редовна форма на обучение в НСА “В. Левски”.

Рецензираният дисертационен труд на Дуран Арслан е разработен на 142 страници, в това число 14 таблици, 17 фигури, 4 приложения и библиографска справка.

Важен момент при теоретичната постановка на проблема е разкриването на особеностите на плуването при лица с физически увреждания и ампутации, както и влиянието на адаптираните акваактивности и плуването върху процеса на социализация на хората с увреждания.

Във връзка с контингента на проведеното изследване, при литературното проучване докторантът отделя специално внимание на въпросите, свързани с етиологията и класификацията на ампутациите.

На базата на направения теоретичен анализ, Дуран Арслан извежда своята работна хипотеза, според която прилагането на специализирана методика за обучение по адаптирано плуване при деца с ампутации на долните или горните крайници ще повиши ефективността на АФА въздействията и ще подобри здравето, функционалното състояние и физическата дееспособност, както и възможностите на децата за социална адаптация и интеграция.

Целта на изследването е правилно формулирана. Разработени са 6 задачи, които очертават основните насоки на извършената работа и в

своята последователност осигуряват изпълнението на целта на изследването.

Контингент на изследване са 8 момчета от спортен клуб "BBSK" (Истамбул), на възраст между 12 и 16 год., които имат трайни увреждания на крайниците (ампутации). Положителен е фактът, че при организацията на изследването са спазени изискванията за провеждане на медицински преглед, взети са декларации за съгласие от родителите и е направена характеристика на клиничната картина, с посочена степен на физическото увреждане, на всяко от изследваните момчета.

Методиката на изследването е разработена на много добро ниво. Използвани са подходящи методи на изследване (теоретично проучване и анализ на проучените литературни и документални източници, антропометрия, спортно-педагогическо тестиране, спортно-педагогически експеримент).

Важно място в дисертационния труд заема разработената експериментална методика за адаптирано плуване на деца с ампутации, която е основен принос на докторанта. Подробно (в три етапа) е представен основният учебен материал. В края на всеки етап са посочени адекватни контролни упражнения за проверка на успеваемостта на участниците в спортно-педагогическия експеримент. При разработването на методиката докторантът се е съобразил както с основните дидактически принципи, така и с особеностите на обучението по плуване при деца с едностранна или двустранна ампутация на горните или долните крайници и още – с обучителния подход на Hallwick '86 за провеждане на аквадейности, независими движения и плуване на хора със затруднения.

За проверка на ефективността на експерименталната методика е проведено спортно-педагогическо тестиране за установяване на нивото на физическо развитие, физическа дееспособност и плувна подготвеност на участниците както в началото, така и в края на експеримента. Тестовата

батерия включва 9 показателя, които подробно са описани в методиката на изследването.

При обработката на резултатите от проведените тестирания са приложени подходящи математико-статистически методи (вариационен анализ, проверка на статистически хипотези чрез t-критерия на Стюдънт и непараметричния тест на Уилкоксън).

Анализът на резултатите е направен на добро професионално ниво. За да бъде избегнат субективизмът при оценяването на ефекта от оказаното въздействие на приложената методика по адаптирано плуване, е извършена проверка на нулевата хипотеза, с помощта на непараметричния критерий на Уилкоксън. Това е гаранция за коректност на анализа, поради установени отклонения в нормалността на разпределението на отделните случаи около средните нива, както при началното, така и при крайното тестирания.

Резултатите, получени след прилагането на критерия на Уилкоксън, позволяват, с висока гаранционна вероятност, задоволяваща нуждите на спортната практика, да се твърди, че като цяло, в края на спортно-педагогическия експеримент е настъпило значимо повишаване на средните нива на показателите, характеризиращи физическото развитие, дихателните възможности, взривната сила на долните крайници, статичната силова издръжливост на коремната и гръбната мускулатура, както и на специфичните плувни умения на изследваните момчета, което се дължи на приложената методика за адаптирано плуване.

В обобщение, разработката на Дуран Арслан притежава редица *достойнства*, които имат приносен характер. В най-общ вид те се отнасят до следното:

1. Извършено е сериозно теоретично проучване, на базата на 99 литературни източника, от които 45 на кирилица и 54 на латиница, което е позволило:

- да бъдат проучени проблемите за появата и развитието на спорта при хора с увреждания и достигането на неговата еманация – паралимпийското движение и Паралимпийските игри;
- да бъде проследено развитието на спорта при хора със специални потребности в Турция;
- да бъдат разкрити особеностите и въздействието на плуването и адаптираните акваактивности при лица с физически увреждания и в частност - с ампутации.

2. Приложен е подходящ методически инструментариум, позволяващ коректно да бъдат решени целта и задачите на изследването.

3. Разработена е експериментална методика за адаптирано плуване на деца с ампутации.

4. Разкрити са средните нива и вариативността на признаците на физическото развитие, физическата дееспособност и плувна подготвеност на участниците както в началото, така и в края на проведения спортно-педагогически експеримент.

5. С помощта на подходящи статистически критерии е доказана ефективността на разработената експериментална методика.

Формулираните в края на дисертационния труд изводи, съвсем естествено, произтичат от анализа на резултатите.

Дисертационният труд е написан на добър език и стил и е добре онагледен.

Авторефератът коректно възпроизвежда съдържанието на дисертационния труд.

Докторантът е представил достатъчен брой публикации, които са свързани с разработваната проблематика.

В *заключение*, считам, че рецензираният научен труд притежава висока научно-приложна стойност и отговаря на изискванията на Закона за развитие на академичния състав на Република България и Правилника на НСА "В. Левски" за присъждане на образователната и научна степен "Доктор".

На основата на всичко посочено по-горе, считам, че има достатъчно научни аргументи да заявя своя положителен вот и да предложа на членовете на научното жури да присъдят на *Дуран Арслан* научната и образователна степен "Доктор" в област на висшето образование 7. "Здравеопазване и спорт", професионално направление 7.6. Спорт.

25.02.2018 г.

София

Рецензент:.....

(проф. Р. Църва – доктор)